

OBČINA TRBOVLJE
OBČINSKI SVET
Mestni trg 4, 1420 TRBOVLJE

tel.: 0356/34-800, faks: 0356/27-986, e-mail: obcina.trbovlje@trbovlje.si

5.

Številka: 032-7/2022-13
Datum: 6. 6. 2022

OBČINSKI SVET
OBČINE TRBOVLJE

ZADEVA: Strategija Primokiz - celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

Pravna osnova: Statut Občine Trbovlje (Uradni vestnik Zasavja, št. 19/16, 12/18 in 4/20)

Namen: Razprava in sprejem

Priloge: Strategija
Obrazložitev
Predlog sklepa

Poročevalki: Lavra Izgoršek in Ivana Majcen

OBRAZLOŽITEV

Občina Trbovlje se je z veseljem kot ena izmed osmih slovenskih občin priključila projektu Primokiz z namenom podrobnejše preučitve stanja na področju otrok in mladine v lokalni skupnosti.

V okviru metodologije Primokiz se prepleta ponudba splošnih in specifičnih vzgojno-izobraževalnih, zdravstvenih in socialnovarstvenih storitev. Ob pripravi situacijske analize se je v lokalni skupnosti identificiralo posamezna področja, ki vplivajo na kakovost zgodnjega otroštva po metodologiji Primokiz. Lokalni akcijski tim je poiskal in zbral programe, ki so staršem in otrokom v podporo pri razvoju in soustvarjanju kakovostnega otroštva. Programe je ovrednotila stroka, izveden je bil anketni vprašalnik in intervjuji s starši, ki živijo v Trbovljah in imajo otroka do 7. leta starosti.

Ugotovljeno je bilo, da občina ponuja sorazmerno visoko oskrbo z raznovrstnimi storitvami po modelu Primokiz (vir: Situacijska analiza). Ob preseku rezultatov ankete in trenutnih občinskih intervencij ter vsebine drugih strategij je videti, da se navedene opazke občanov sicer prepoznane in se občina nanje do določene mere odziva (Športni park Ledenica, Knjiga o vzgoji ob rojstvu otroka, gradnja novega vrtca, predvidena stanovanja oz. hiše za mlade družine, vzpostavitev specifičnih centrov za obravnavo otrok z razvojno motnjo, prenova parka kot stičišča družin). Predvsem pri ranljivih skupinah je zaznati nizko ozaveščenost o pomenu kakovostnega zgodnjega otroštva. Temu logično sledi nižja udeležba v nekaterih programih za otroke in starše, ki so na voljo. Velikokrat je razlog za neudeležbo npr. na predavanju za starše ali prireditvi za otroke slaba informiranost.

Občina Trbovlje informacije o dogodkih posreduje prek spletne strani, brezplačnega časopisa Sr(e)čno Trbovlje, prek strani na Facebooku. Obstaja tudi možnost obveščanja prek elektronske pošte in telefona (obvezna prijava na spletni strani občine).

Ob pripravi situacijske analize je bila kot pomanjkljivost izpostavljena tudi lokalna »materinska šola«. Neprimerna je tudi terminološko, saj vključuje le konotacijo materinske skrbi. Po izkušnjah strokovnih delavcev v socialnem varstvu, zdravstvenem varstvu ter v vzgoji in izobraževanju bi bilo vredno povečevati zmogljivosti staršev v kontekstu vzgoje, nege, čustvene podpore in (samo)pomoči v stiskah.

Pripravila:
Lavra Izgoršek

Podžupanja Občine Trbovlje
Maja Krajnik

po pooblastilu št. 032-2/18-14-z dne 18. 8. 2020

**OBČINSKI SVET
OBČINE TRBOVLJE**

Na podlagi 19. člena Statuta Občine Trbovlje (Uradni vestnik Zasavja, št. 19/16, 12/18 in 4/20) ter 65. člena Poslovnika Občinskega sveta Občine Trbovlje (Uradni vestnik Zasavja, št. 12/18), je Občinski svet Občine Trbovlje na svoji ____ redni seji, dne _____ sprejel naslednji

S K L E P

1.

Občinski svet Občine Trbovlje sprejme »Strategijo Primokiz - celostno podporo družinam z otroki do sedmega leta starosti«.

2.

Sklep velja takoj.

Številka:

Datum:

**Podžupanja Občine Trbovlje
Maja Krajnik**
po pooblastilu št. 032-2/18-14 z dne 18. 8. 2020

SITUACIJSKA ANALIZA za Občino Trbovlje

Avtorice in LOKALNI AKCIJSKI TIM (Abecedni vrstni red): sklep županje, št. 122-46/2020-5, z dne 21. 9. 2020

- Mateja Camplin Tahirovič
- Vesna Dervišević
- Maja Krajnik
- Lavra Izgoršek
- Ivana Majcen
- Kristina Milar
- Manja Vozel

Pri pripravi situacijske analize je skupno sodelovalo skoraj 400 občank in občanov Trbovelj, 300 staršev, 50 otrok, 10 strokovnjakov, 2 članici občinske uprave. Vsem se najlepše zahvaljujemo za sodelovanje in doprinos.

December 2021

KAZALO

1 UVOD - O INICIATIVI PRIMOKIZ	3
1.1 Zagovarjanje pomena predšolskega obdobja	5
1.2 Potek iniciative PRIMOKIZ in njene značilnosti	6
2 SITUACIJSKA ANALIZA	7
2.1. Geografske značilnosti občine in pomembni demografski podatki	8
2.2 Predpogoji za celostno podporo na področju predšolske vzgoje na ravni lokalne skupnosti	9
2.3 Pregled situacije na področju podpore in dela z otroki do 7. leta starosti ter njihovih družin	11
2.3.1. Področje zdravstvenega varstva: Zdravstveni dom Trbovlje	12
2.3.2. Področje socialnega varstva: Center za socialno delo Zasavje - enota Trbovlje	15
2.3.3 Področje vzgoje in izobraževanja	17
2.3.1. Druge storitve oz. programi vzgoje in izobraževanja v podporo družinam z otroki do 7. leta starosti (izven Vrtca Trbovlje)	20
3. Mreženje in povezovanje v Občini	23
3.1. Društvo prijateljev mladine	23
3.2. Povezovanje med strokovnimi delavci različnih sektorjev	24
4. Informiranje na ravni Občine	26
5 Raziskava o kakovosti življenja otrok do 7. leta starosti in njihovih družin	27
5.1 Opis vzorca	27
5.2 Interpretacija rezultatov	27
5.3 Intervjuji s starši otrok do 7. leta	32
Infrastruktura igrišč in sprehajalnih poti	32

Podpora staršem in ozaveščanje o pomenu zgodnjega otroštva	33
Socialno varstvo in distributivna pomoč	33
Uporaba zdravstvenih storitev	34
6 Zaključek	35

1 UVOD - O INICIATIVI PRIMOKIZ

Poleti 2020 se je Občina Trbovlje odločila za sodelovanje v Iniciativi Primokiz. K sodelovanju je povabila ključne deležnike oz. predstavnike zdravstvenega varstva, vzgoje in izobraževanja in socialnega varstva, z namenom pospešitve procesa integracije storitev v lokalnem okolju po metodologiji Primokiz. Vzpostavitev lokalnega akcijskega tima (v nadaljevanju LAT) je bila odrejena s sklepom županje, z dnem 21. 9. 2020. V Sloveniji iniciativa poteka na lokalni ravni, v osmih občinah, od katerih se pričakuje, da bodo razvile lastno strategijo »družinam z mlajšimi otroki prijazna občina«. Posledično je želja LAT izboljšati kvaliteto bivanja za družine z mlajšimi otroki. Koordinator initiative je organizacija ISSA, Pedagoški inštitut – Center za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom pa je nacionalni koordinator za Slovenijo.

Vzpostavljanje povezanih tj. integriranih sistemov za otroke in njihove družine se bo naslavljal preko pristopa PRIMOKIZ (shema spodaj), ki so ga razvili v švicarski fundaciji Jacobs Foundation in ki je že bil implementiran v Švici, Romuniji in Nemčiji. Pristop si prizadeva povezovati posamezne vertikalne stebre (tj. izobraževanje, socialno varstvo, zdravstvo) in horizontalne ravni omenjenih stebrov (univerzalna, posamezne skupine, specializirane storitve) oz. oblikovati integrirano okolje v katerem so družine ustrezno podprte in so lahko vsi otroci optimalno uspešni. V iniciativi je osrednji poudarek tudi participacija – tako otrok kot staršev in drugih pomembnih deležnikov omenjenih področij. Vodilo je dejstvo, da vlaganje v intervencije usmerjene v naslavljanje potreb otrok in njihovih družin prinaša družbi

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

dolgoročne prednosti. Prav tako je vlaganje v intervencije v obdobju do 8. leta starosti učinkovitejše in cenejše kot vlaganje v poznejše korektivne posege¹.

Slika 1: Integrirani model podpornih sistemov na področju dela z otroki do 7. leta starosti in njihovimi družinami (Jacobs Foundation 2012)²

Uravnoteženost področja zdravstvenega, socialnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja ima velik vpliv na dobrobit otrok (Jager in Režek 2020), zato mora celostna skrb za družine in otroke do 7. leta starosti vključevati vse omenjene dimenzije. Še posebej je kakovosten sistem potreben otrokom, ki jim neposredno in družinsko okolje, v katerem živijo, ne more zagotavljati ustreznih spodbud za razvoj in učenje (Iruka idr. 2020), saj imata kulturni in socialni kapital dolgoročen vpliv na razvoj, samouresničitev in uspeh posameznika³.

¹ Pridobljeno iz spletne strani Pedagoškega inštituta: <https://www.korakzakovom.si/primokiz-slovenia-grows-with-you-celostna-podpora-druzinam-z-otroki-do-sedmega-leta-starosti> (Pridobljeno 15. 10. 2021).

² Vir: ?

³ Bourdieu, P. (2011).

1.1 Zagovarjanje pomena predšolskega obdobja

»Dajte mi otroka, mlajšega od 7 let in dal vam bom človeka«.

Jezuitski pregovor.

Omenjen jezuitski pregovor temelji na znanstveni resnici, saj se do otrokovega 7. leta razvije 90 odstotkov možganov; povezave v možganih se oblikujejo glede na izkušnje ter glede na način, kako smo skrbeli za otroka od rojstva dalje⁴. Otrok praviloma že pred rojstvom zaznava dražljaje iz okolja, ki lahko vplivajo na njegov nadaljnji razvoj. Po rojstvu pa je okolje, v katerem se rodi, ključnega pomena za njegov spoznavni, telesni, gibalni, čustveni in socialni razvoj. Otrokove lastne značilnosti in zmožnosti (dispozicije) vplivajo na to, kako bo sprejel in zaznal najrazličnejše dražljaje in vplive okolja. Zato lahko dejavnike, ki vplivajo na otrokov razvoj, razdelimo v tri skupine. To so dejavniki dednosti, okolja in otrokove oziroma človekove lastne dejavnosti. Delovanje vseh treh dejavnikov hkrati pogojuje posameznikove sposobnosti, lastnosti in značaj⁵. Vpliv na razlike v razvoju avtorji pripisujejo predvsem dedni zasnovi, poteku predporodne dobe, možnosti, ki jih ima otrok za normalen gibalni razvoj v svojem okolju, in spodbudam staršev⁶. Individualne razlike so prisotne, a vrstni red njihovega pojavljanja je praviloma enak, zato je treba pri obravnavanju stopenj gibalnega razvoja to upoštevati⁷. Med dejavnike okolja različni avtorji uvrščajo življenjski stil, prehranjevanje, bolezni in tudi gibalno dejavnost. Vplivi okolja na otrokov razvoj so lahko tudi neprimerni in povzročijo negativne posledice v razvoju, zato lahko trdimo, da le vsebinsko bogato, raznoliko

⁴ Carey, T. (2020). Kaj razmišlja moj otrok? Radovljica: Didakta.

⁵ Musek, J., Pečjak V. (1997). Psihologija. Ljubljana: Educy.

⁶ Videmšek, M. Jovan, N. (2002). Čarobni svet igral in športnih pripomočkov. Ljubljana: Fakulteta za šport.

⁷ Videmšek, M., Pišot R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

in dovolj stimulatивно okolje zagotavlja razvojne spodbude, ki so pogoj, da otrok vzpostavi primeren odnos z osebami in objekti v okolju (Zajec idr., 2010)⁸.

Obstaja vedno več dokazov o koristih in razvojnih spodbudah v kontekstu kakovostnih in pravičnih storitev v obdobju zgodnjega otroštva, saj te prinašajo več možnosti za uspeh otrok in družin, zlasti tistim v najbolj ranljivih razmerah⁹.

1.2 Potek iniciative PRIMOKIZ in njene značilnosti

Delovanje iniciative poteka preko LAT (lokalnega akcijskega tima), ki ga sestavljajo lokalni strokovnjaki in sodelavci relevantnih področij¹⁰. Na sestankih kjer so se člani LAT redno srečevali, se je kritično vrednotilo vire lokalnega okolja, aktualne storitve, ki podpirajo razvoj otrok za do 7. leta starosti in njihove družine. Na LAT-u se je izmenjevalo prakse, informacije, potekalo je vzajemno učenje med člani, razvijalo se je ideje za aktivnosti, načrtovala in izvedla se je situacijska analiza... Sledi še participativna priprava strategije družinam z mlajšimi otroki prijazna občina (vključujoč različne deležnike).

Faze dela LAT-a so bile naslednje (sept 2020 – jan 2022):

1) Odločitev in priprave; opredelitev okvira iniciative Primokiz.

(gl. uvod).

2) Priprava situacijske analize.

⁸ Zajec, J., Videmšek, M., Štihec, J., Pišot, R. in Šimunič, B. (2010). Otrok v gibanju doma in v vrtcu. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave, Univerzitetna Založba Annales.

⁹ Ionescu, M., Trikić Z, Pinto L. M. (2019). Towards integrated Early Childhood systems – Building the foundations. Toolkit. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

¹⁰ S tem namenom je bil v Občini Trbovlje, s sklepom županje, oblikovan LAT, katerega sestavljajo poleg facilitatorke (Ivane Majcen) in lokalne koordinatorke (Lavre Izgoršek) še: predstavnica Občine Trbovlje (podžupanja Maja Krajnik in višja svetovalka za družbene dejavnosti Mateja Camplin Tahirović), vodja otroške preventive v Zdravstvenem domu Trbovlje (Vesna Dervišević), pomočnica direktorja Centra za socialno delo Zasavje (Kristina Milar) in pomočnica ravnateljice Vrtca Trbovlje (Manja Vozel). Člani LAT so zapisani tudi na prvi strani dokumenta in so soavtorji tega dokumenta.

OBČINA TRBOVLJE

- a) V prvi fazi situacijske analize smo raziskali ponudbo in aktualne storitve otrokom do 7. leta starosti in njihovim družinam v občini Trbovlje¹¹.
- b) Po pregledu storitev in trenutnih intervencij je sledila anketa s starši v občini. Preko ankete smo poizvedovali, ali občani poznajo storitve, ki so jim na razpolago, kako jih ocenjujejo in kaj ocenjujejo kot pomanjkljivo. Hkrati so imeli občani možnost predlagati izboljšave.
- c) Sledili so intervjuji s starši posameznih skupin (starši z nižjim SES, starši priseljenci, starši, ki nimajo posebnih potreb). Preko intervjujev smo želeli dobiti poglobljen vpogled v izkušnje raznolikih družin.
- d) Z namenom pridobitve mnenj strokovnjakov o storitvah na posameznih področjih smo izvedli intervjuje s strokovnjaki posameznih sektorjev (socialnega varstva, zdravstvenega varstva, vzgoje in izobraževanja). Dodali smo tudi neformalni sektor – predstavnico neformalnih aktivnosti za predšolske otroke.
- e) V zaključku je sledilo vrednotenje pridobljenih podatkov vzporedno s strokovnimi smernicami in priporočili.

Sledi priprava strategije, kjer se bo določilo prioritete na katerih se želi občina razvijati. Strategiji bo sledil tudi »implementacijski načrt«, preko katerega se bodo zaveze v strategiji začele izpolnjevati. Strategijo bo oblikoval LAT, pri čemer bo upošteval povratne informacije občanov, zbrane na predstavitvah situacijske analize.

2 SITUACIJSKA ANALIZA

Situacijska analiza obravnava že izpostavljena področja, pomembna za razvoj zgodnjega otroštva. V dokumentu so najprej predstavljeni demografski podatki in značilnosti občine; sledi prikaz univerzalnih, selektivnih in specifičnih storitev po omenjenih »stebrih« tj. zdravstvenega varstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, nato pa rezultati raziskave,

¹¹ Pomembnejši del pridobljenih informacij za pripravo situacijske analize smo prejeli s strani članic LAT, ki so v večini vodilne v institucijah, ki smo jih v okviru situacijske analize obravnavali. Imajo tudi temeljit vpogled v delovanje institucij (t.i. PRIMOKIZ STEBROV) in zaznavajo problematike otrok, družin in lahko sledijo trenutnim mehanizmom delovanja.

OBČINA TRBOVLJE

ki je vključevala: anketo in intervjuje s starši in intervjuje s strokovnjaki. V zaključku so predstavljene ključne ugotovitve.

2.1. Geografske značilnosti občine in pomembni demografski podatki¹²

Občina Trbovlje meri 58 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 122. mesto. V občini Trbovlje je zavedenih 7226 gospodinjstev, od tega 5342 družin. Začetek leta 2020 je imela občina približno 16037 prebivalcev (približno 7847 moških in 8190 žensk). Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 32. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živelo povprečno 276 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (103 prebivalca na km²). Naravni prirast na 1000 prebivalcev v občini je bil v letu 2020 negativen, znašal je -4,8 (v Sloveniji -0,6). Selitveni prirast na 1000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 10,2. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 5,4 (v Sloveniji 7,2). Povprečna starost občanov v letu 2020 je bila 45,8 leta in tako za 5 let višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (43,3 leta).

Med prebivalci Trbovelj je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 174 oseb starih 65 let ali več.

Glede narodne pripadnosti občanov, je bilo, po zadnjih podatkih SURS, v letu 2018 skupaj 3.826 pripadnikov druge narodnosti, kar pomeni, da je je v povprečju 2550 družin, kjer je vsaj en starš, katerega materni jezik ni slovenščina (prav tam).

Število rojstev se v občini zmanjšuje (Tabela 1), v 2020 je v Občini 1000 otrok do 7. leta starosti (Tabela 2). V sistemu socialnega varstva je zavedenih 357 otrok do 7. leta starosti, kar je cca. 35 % otrok do 7. leta starosti.

¹² Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2021, pridobljeno novembra 2020 na:

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

Tabela 1: Število rojenih otrok v Občini Trbovlje 2017-2020¹³

leto	2017	2018	2019	2020
Število rojenih otrok	138	130	114	91

Tabela 2: Trboveljski otroci po letih (skupina do 7. leta) v letu 2020¹⁴

	0-2 leti	3-4 leta	5-6 let
Leto 2020	397	276	298
Leto 2021	342	288	289

2.2 Predpogoji za celostno podporo na področju predšolske vzgoje na ravni lokalne skupnosti

Občina Trbovlje področje politik, ki se nanašajo na zgodnje otroštvo in podporo mladim družinam obravnava v sklopu naslednjih občinskih strateških dokumentov:

- Stanovanjski program Občine Trbovlje 2021-2026,
- Strategija razvoja občine za obdobje 2014-2022,
- Strategija razvoja zdravstvene dejavnosti v občini Trbovlje v obdobju 2018-2025
- lokalni program za mlade 2018-2023

Obstoječe smernice na ravni občine za podporo otrokom in družinam na področju predšolske vzgoje so razvidne iz letnega poročila za leto 2020 in letnega delovnega načrta Vrtca Trbovlje za šolsko leto 2021/2022, kjer se utemeljuje tudi upoštevanje metodologije Korak za Korakom¹⁵ kot načela doseganja ciljev v vrtcu. Vrtec Trbovlje je krovna institucija v občini, ki skrbi za vzgojo in izobraževanje otrok do 7. leta. Ker je vključenost v vrtec na ravni občine zelo visoka, pomeni, da ima vrtec tudi zelo pomembno vlogo pri razvoju otrok do 7. leta starosti. Vrtec ima bogato ponudbo aktivnosti in skrbi za profesionalni razvoj strokovnih delavcev.

¹³ SURS SI STAT. Pridobljeno marec 2021.

¹⁴ SURS SI STAT. Pridobljeno marec 2022.

¹⁵ Letni delovni načrt Vrtca Trbovlje, šolsko leto 2021/2022; Letno poročilo za leto 2020.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

Občina Trbovlje je vključena tudi v nekatere druge programe, ki se posredno tičejo vzgoje in izobraževanja otrok do 7. leta starosti ter kakovosti bivanja družin:

- Otrokom prijazno Unicefovo mesto,
 - Mladim prijazna občina (2018-2022),
 - Prostovoljstvu prijazna občina (2017-2021),
 - Občina po meri invalidov (2015→),
 - Branju prijazna občina (2021-2024).
- a) Občina se redno vključuje v vse projekte v okviru zgoraj navedenih nazivov in skuša uresničevati smernice – tako so v zadnjih letih veliko pločnikov prilagodili invalidom in vozičkom za dojenčke, v mestni park pa dodali tudi gugalnico za gibalno ovirane otroke, primerno tudi za invalidski voziček.
- b) V letu 2020 je pristopila k izdelavi projektne dokumentacije (DGD, PZI) za ureditev parkirišč, vrtičkov in igrišč v Občini Trbovlje. Tako se je v letu 2021 zgodilo odprtje športnega parka Ledenica, v okviru katerega je bil na novo narejen tudi največji skate park v Zasavju, in je v tem času postalo veliko zbirališče družin.
- c) Prenove se nadaljujejo v Športnem parku Rudar Trbovlje, pripravljen pa je tudi že izris kompletne prenove najbolj obiskanega parka s strani družin – Mestnega parka Trbovlje. Prav tako so se pričela tudi obnavljati številna igrišča po Trbovljah, ki jih je številčno kar precej, pa vendar so bila mnoga že v res slabem stanju.

Spodaj so navedeni projekti v teku, ki jih Občina izvaja:

- Kolesarske poti: [Izvedba kolesarskih površin v Trbovljah - trbovlje.si](http://Izvedba_kolesarskih_površin_v_Trbovljah_-_trbovlje.si)
- Idejna zasnova mestnega parka: [Vas zanima, kako bi po trenutni idejni zasnovi izgledal park? - trbovlje.si](http://Vas_zanima_kako_bi_po_trenutni_idejni_zasnovi_izgledal_park_-_trbovlje.si)
- Izgradnja Športnega parka Ledenica : [Novih 6.000m2 športnih površin - trbovlje.si](http://Novih_6.000m2_športnih_površin_-_trbovlje.si)
- Prenova igrišča: [Občina Trbovlje v ureditev igrišča - trbovlje.si](http://Občina_Trbovlje_v_ureditev_igrišča_-_trbovlje.si), [Obnova stopnic in ureditev šolskega igrišča - trbovlje.si](http://Obnova_stopnic_in_ureditev_šolskega_igrišča_-_trbovlje.si)

2.3 Pregled situacije na področju podpore in dela z otroki do 7. leta starosti ter njihovih družin

Po pregledu občinskih dokumentov in aktualnih strateških dokumentov, ki posegajo tudi v področje družin z mlajšimi otroki smo nadaljevali s pregledom programov po modelu »PRIMOKIZ«, analizirali odgovore in stališča staršev ter pridobili še mnenja in stališča s strani strokovnjakov, relevantnih za iniciativo PRIMOKIZ.

Področja oz. stebri, na katerih temelji model »PRIMOKIZ« so: ZDRAVSTVO, SOCIALNO VARSTVO, VZGOJA in IZOBRAŽEVANJE, pri čemer smo znotraj stebrov ločili splošne in specifične programe.

Programe vsakega od stebrov smo razvrstili po naslednjih področjih:

- a) programi za otroke
- b) programi za starše
- c) programi za starše in otroke

Spodaj sledijo opisi posameznih področij oz. stebrov, ki smo jih prikazali v Sliki 1.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

2.3.1. Področje zdravstvenega varstva: Zdravstveni dom Trbovlje

V ZD Trbovlje so na razpolago programi, ki so namenjeni staršem in otrokom, pri čemer se v zgodnjem otroštvu večinoma naslavlja tako otroka kot starše. Programi za starše se pričnejo v t.i. materinski šoli in nadaljujejo v preventivnih, kurativnih splošnih in specifičnih programih, ki jih navajamo spodaj.

Splošni/ specifični programi	Programi za otroke ¹⁶	Programi za starše in otroke	Programi za starše
UNIVERZALNI PROGRAMI	Dve otroško – šolski ambulanti, predšolska preventiva in šolska preventiva ¹⁷ . Služba zdravstvenega varstva na primarni zdravstveni ravni, ki skrbi za kompletno izven bolnišnično zdravstveno varstvo predšolskih otrok, šolskih otrok.	V okviru zdravstvenega stebra deluje »Šola za bodoče starše«, kjer poteka priprava na porod in starševstvo. Po porodu sledi patronažna in zdravstvena nega na domu, ki zajema: zdravstveno in socialno obravnavo posameznika, družine	Dispanzer za žene zagotavlja celostno oskrbo žensk v zvezi z reproduktivnim zdravjem. Zdravstvena vzgoja za starše dojenčkov in malih otrok poteka ob vsakem sistematskem pregledu in obisku posvetovalnice individualno.

¹⁷ Kurativne zdravstvene preglede akutno in kronično bolnih otrok in mladostnikov. Preventivne zdravstvene sistematične preglede, ki so namenjeni spremljanju otrokovega in mladostnikovega zdravstvenega stanja ter njegovega telesnega in duševnega razvoja. Na področju preventivne poteka skrb za dojenčke in male otroke, za učence osnovnih šol v občini Trbovlje.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

	<p>Zobozdravstveno varstvo otrok in mladine¹⁸</p> <p>Sistematski pregledi</p> <p>Zdravstveno vzgojne delavnice v vrtcih in šolah (v sodelovanju s pedagoškim kadrom).</p> <p>Obvezna in priporočena cepljenja: izvajajo se vsa cepljenja po programu imunoprofilakse RS, z dodatnimi neobveznimi oz. priporočenimi cepljenji, za imunizacijo pred nevarnimi nalezljivimi boleznimi.</p> <p>Samoplačniška cepljenja proti klopnemu meningoencefalitisu, noricam, proti meningokoknim</p>	<p>in skupnosti; patronažno zdravstveno nego na domu; patronažno zdravstveno nego nosečnice, otročnice in novorojenčka.</p> <p>Gibalne in razvojne dejavnosti za dojenčke (Avelam)</p>	<p>Rokovanje z dojenčkom (handling) – Avelam</p> <p>Dispanzer za žene za celotno oskrbo žensk v zvezi z reproduktivnim zdravjem²¹, zdravljenje neplodnosti.</p> <p>Razvojni ambulantni vključenim centrom za zgodnjo obravnavo otrok²².</p> <p>Center za duševno zdravje odraslih – informiranje o poporodnih občutenjih (ZD Trbovlje)</p>
--	---	--	---

¹⁸ Vključuje tri otroško šolske zobne ambulante ter ortodontsko ambulanto in zagotavlja celotno in neprekinjeno zobozdravstveno oskrbo, ki obsega odkrivanje in zdravljenje zobnih in ustnih boleznih ter redne preventivne zobozdravstvene preglede pri predšolskih otrocih ter učencih v osnovnih in srednjih šolah.

²¹ Preprečevanje in odkrivanje ter zdravljenje ginekoloških bolezni in okrevanja po boleznih.

²² Specialistična zdravstvena dejavnost namenjena predšolskim in šolskim otrokom s posebnimi potrebami ter predšolskim in šolskim otrokom z rizičnimi dejavniki. Ambulanta obravnava celotno – otroke in njihove družine, se izvaja v vrtcih, v šoli, socialno varstvenih zavodih (pomoč staršem), centrih za socialno delo, centrih za duševno zdravje in svetovalnih centrih.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

	<p>okužbam, pnevmokoknim okužbam, proti okužbam z Rota virusi, proti gripi. Bolnišnični pediatrični oddelek¹⁹</p> <p>Bolnišnični vrtec</p> <p>Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov (CDZOM)²⁰</p> <p>Logopedska ambulanta</p>		
--	---	--	--

¹⁹ V okviru zdravstvenega stebra deluje tudi bolnišnični pediatrični oddelek, kjer delujejo ambulanta za pediatrično alergologijo, pediatrična nefrološka ambulanta, pediatrična ambulanta, urgentna pediatrična ambulanta, neonatalna ambulanta. Oddelek opravlja bolnišnično in specialistično ambulantno dejavnost za populacijo od rojstva do 19. leta starosti. Na oddelku se obravnavajo in zdravijo otroci, ki imajo internistično oziroma kirurško obolenje. Pediatrični oddelek predstavlja enega od nosilnih oddelkov Splošne bolnišnice Trbovlje in na področju bolnišnične dejavnosti intenzivno sodeluje z ginekološko porodnim oddelkom v okviru otroške štabije.

²⁰ CDZOM sestavlja tim strokovnjakov s področja duševnega zdravja, ki sodeluje z otrokom, njegovo družino ter socialnimi sistemi v katere je vključen. Člani tima so: pedopsihiatrinja, klinična psihologinja, logopedinja, psihologinja, socialna delavka, specialna pedagoginja, triažna služba. Omenjen center opravlja naloge primarne, sekundarne in terciarne preventive; zgodnje obravnave otrok, mladostnikov in družin s tveganjem za težave v duševnem zdravju, ter specialističnega zdravljenja duševnih motenj. Interdisciplinarni pristop pomeni celostno, koordinirano obravnavo pri več strokovnjakih (strokovno timsko delo). Center pokriva območje Zasavja, oziroma občin Litija, Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

2.3.2. Področje socialnega varstva: Center za socialno delo Zasavje - enota Trbovlje

V občini na področju socialnega varstva deluje Center za socialno delo Zasavje - enota Trbovlje, Rdeči križ Trbovlje, Društvo prijateljev mladine (DPM), Društvo Sožitje, Karitas Trbovlje, Anina Zvezdica Zasavje. CSD ne izvaja programov za starše in otroke, temveč izvajamo naloge, javna pooblastila in storitve, ki so nam določene v skladu z zakonom. CSD se povezuje z drugimi javnimi službami, na katerih temelji Primokiz metodologija (zdravstvo in vzgoja in izobraževanje) ter tesno deluje z omenjenimi lokalnimi društvi in humanitarnimi organizacijami.

Splošni/ specifični programi	Programi za otroke	Programi za starše in otroke	Programi za starše
UNIVERZALNI PROGRAMI	DPM - Socialno humanitarni program, Odbor za Veseli december	DPM – Program Zveza družin <i>V okviru varstva otrok in družin na CSD</i> poteka predhodno svetovanje, strokovno svetovanje paru, družinska mediacija, pomoč staršem pri sklenitvi sporazumov, pomoč staršem pri sklenitvi sporazuma o izvajanju starševske skrbi, obvestila o uskladitvi preživnin, priznanje očetovstva, spregled mladoletnosti in poroka, pridobitev popolne poslovne sposobnosti otroka, ki je postal roditelj, ukrepi za	V okviru socialnovarstvenih storitev CSD poteka tudi pomoč družini za dom, kar vključuje dostop do subvencij in oprostitve plačil oz. znižanja plačil npr. vrtca. CSD se povezuje z VIZ ustanovami in zdravstvom ter drugimi humanitarnimi ustanovami v občini.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

<p>SPECIALIZIRANE STORITVE</p>	<p>DPM – program letovanja za otroke iz socialno ogroženih družin</p> <p>CSD - Obravnava otrok in mladostnikov s težavami v odraščanju: pomoč otrokom pri prepoznavanju in reševanju težav pri odraščanju.</p>	<p>varstvo koristi otroka, rejništvo, posvojitvev, podelitev starševske skrbi, skrbništvo).</p> <p>Pomoč družini za dom, ki obsega svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani, pri skrbi za otroke ter usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju.</p> <p>Društvo Sožitje (pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju).</p> <p>Zavod Odprta dlan (psihosocialna pomoč, tudi brezplačna).</p> <p>Šent - slovensko združenje za duševno zdravje</p> <p>Društvo za avtizem DAN,</p> <p>Ozara Slovenije - Nacionalno združenje za kakovost življenja</p>	<p>Osebna pomoč posamezniku, da razvija, dopolnjuje, ohranja ali izboljšuje svoje socialne zmožnosti (svetovanje, urejanje, vodenje).</p> <p>Program ponovne vključenosti v družbo dolgotrajno brezposelnih staršev (DPM)</p>
---------------------------------------	---	--	---

2.3.3 Področje vzgoje in izobraževanja

Področje vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu v največji meri pokriva javni vrtec Trbovlje, saj je vključenost v vrtec 77, 80%²³, ter 3 osnovne šole (OŠ Ivana Cankarja, OŠ Trbovlje s podružničnima šolama, OŠ Tončke Čeč). Predšolsko vzgojo dopolnjuje tudi zasebni vrtec Čarobni gozd. Otroke v dobi zgodnjega otroštva nagovarjajo tudi nekatera športna in kulturna društva ter Društvo prijateljev mladine, ki nagovarja otroke in njihove družine (programi v Tabeli 3).

Tabela 3: Vključenost v vrtec Trbovlje v primerjavi s slovenskim povprečjem (SURS, 2021)

	Povprečje v Sloveniji	Vrtec Trbovlje
Prvo starostno obdobje:	SLO 66,40 %	57, 60 %
Drugo starostno obdobje:	SLO 90,60 %	90, 80 %
Otroci stari 4 in 5 let:	92,10 %	92, 50 %

Evropski strateški cilj zapisan v dokumentu Izobraževanje in usposabljanje 2020²⁴, predvideva, da naj bi bilo do leta 2020 v predšolsko izobraževanje vključenih 95 % štiri- in petletnih otrok. Slovenija tega cilja še ni dosegla, se mu je pa zelo približala, ravno tako tudi Vrtec Trbovlje.

Tabela 4: Podatki o VIZ v vrtcu in šoli v šolskem letu 2020/21

Število vrtcev v Trbovljah	1 javni vrtec (Vrtec Trbovlje), ki ima 4 enot + bolnišnični oddelek vrtca v SBT) 1 zasebni vrtec ČAROBNI GOZD
Število otrok v vrtcu 2021	534
Vključenost otrok v vrtce (% med vsemi otroki do 5. leta starosti)	76 %
Število osnovnih šol	3 OŠ

²³ Pridobljeno: SURS, december 2021.

²⁴ Pridobljeno 2. 1. 2022 na: https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/slovenia_sl.html

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

V okviru vrtca je otroke mogoče vključiti v:

- DNEVNI PROGRAM od 6 do 9 ur z vsemi obroki.
- POLDNEVNI PROGRAM od 4 do 6 ur za otroke od 3. do 6. leta starosti

Da bi zagotovili srečevanje vrtčevskih otrok in otrok, ki vrtca ne obiskujejo, so na razpolago naslednje aktivnosti:

- IGRAJMO SE SKUPAJ: za otroke od 2. do 3. leta skupaj s starši, ki so deležni tudi strokovnega svetovanja.
- CICIBANOVE URICE: za otroke od 3. do 5. leta, ki samostojno v skupini spoznavajo potek vrtčevskega dne, spoznavajo razvojno primerne vsebine in pristope.

Vrtec se vključuje tudi v druge relevantne vsebine aktualnih ali preteklih projektov (katerih rezultati ostajajo): Poti do kakovostnega učenja, Zdravje v vrtcu, Eko vrtec, Varno s soncem, Pasavček, FIT international, Gozdni vrtec, Vključevanje otrok priseljencev, Krepimo družine, Mali sonček, Kolesarčki, Multimedijski vrtec, idr.

Delovni čas vrtca/enot je prilagodljiv glede na potrebe staršev, ki jih navedejo ob vpisu v vrtec, pri čemer se upošteva zakonsko omejen čas vzgoje in izobraževanja v vrtcu. Večinoma starši sporočajo, da so njihove potrebe upoštevane.

Varstvo in vključevanje otrok in družin z otroki s posebnimi potrebami poteka v rednih in razvojnem oddelku, s tesnim ustaljenim sodelovanjem z ZD Trbovlje in SB Trbovlje, Centrom za zgodnjo obravnavo otrok. S CSD Trbovlje vrtec sodeluje pri vključevanju, vpisovanju otrok v vrtec. Redni so razgovori o morebitnih individualnih potrebah družin, skupaj izvajajo tudi delavnice za strokovne delavce vrtca. Pogosto je sodelovanje pri dobrotelčnih projektih in preko akcij/pobud za pomoč socialno šibkim družinam, enostarševskim družinam, posameznim družinam v stiski - tako pri nudenju osebne, kot tudi finančne podpore. Vredno je omeniti tudi Društvo prijateljev mladine Trbovlje (v nadaljevanju: DPM Trbovlje), ki sodeluje z vrtcem pri vsakoletnem obdarovanju otrok, prireditvah in pri medsebojni pomoči pri zagotavljanju dodatnega varstva posameznih otrok oz. družin. Vrtec sodeluje tudi z Zavodom

OBČINA TRBOVLJE

za mladino in šport Trbovlje, KUD Delavsko godbo Trbovlje, Glasbeno šolo Trbovlje, PGD Trbovlje - mesto, Policijsko postajo Trbovlje, Knjižnico Toneta Seliškarja Trbovlje, Domom upokojencev Franc Salamon Trbovlje, Lutkovno skupino Lučka (kjer so kot članice vključene strokovne delavke vrtca), zobozdravstveno ambulanto, Zdravstvenim Domom Trbovlje, DUFŠ Trbovlje, osnovnimi šolami, Gimnazijo in ekonomsko šolo Trbovlje, Zasavskim muzejem, Delavskim domom Trbovlje, Območnim združenjem rdečega križa Trbovlje, Čebelarским društvom Trbovlje idr.. Vrtec sodeluje tudi z relevantnimi strokovnimi ustanovami: Pedagoškim inštitutom (Mreža za spremljanje kakovosti Korak za korakom), Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, ter strokovnjaki s področja predšolskih otrok, sodelovanja z družinami, vzgoje in izobraževanja. Dodana vrednost vrtca Trbovlje je večletna implementacija metodologije Korak za Korakom ter vpetost v mrežo za spremljanje kakovosti Korak za korakom, kjer si preko profesionalnega razvoja strokovnih delavcev vrtec dodatno prizadeva za visokokakovostno vzgojo in izobraževanje v zgodnjem otroštvu ter uvajanje sprememb v vzgojno-izobraževalni sistem.

Vrtec svojo zmogljivost, ki presega Kurikulum za vrtce, krepi z izvajanjem:

- Programa Fit pedagogika v vrtcu
- Programa Eko in zdrav vrtec – z namenom ozaveščanja otrok in staršev o zdravem življenjskem slogu ter skrbi za okolje
- Turizem in vrtec
- Pasavček
- Mali sonček
- Beli zajček
- Programa NTC z Rankom Rajovičem.

Vrtec sodeluje in se povezuje z drugimi strokovnimi službami v Občini (zdravstvo, socialno varstvo). Nenazadnje vrtec Trbovlje, v okviru Mreže za spreminjanje kakovosti Korak za korakom, tesno sodeluje tudi z OŠ Tončke Čeč, z namenom lažjega prehoda predšolskih otrok v osnovno šolo, pri čemer učiteljice in vzgojiteljice konstruktivno sodelujejo tako, da si

izmenjajo poglede, strokovna izhodišča, hospitirajo. Zaradi porasta priseljenih otrok v lokalnem okolju se je vrtec v preteklosti vključil v projekt »Medkulturnost kot nova oblika sobivanja« in v program vključevanja otrok priseljencev, s pomočjo katerega se je otrokom priseljencem in njihovim družinam omogočilo dodatno učenje slovenskega jezika in podpora pri socialnem vključevanju²⁵. Rezultate projekta v vrtcu še vedno uporabljajo in umeščajo v mehanizme pomoči otrokom priseljencem.

2.3.1. Druge storitve oz. programi vzgoje in izobraževanja v podporo družinam z otroki do 7. leta starosti (izven Vrtca Trbovlje)

Dejavnosti vzgoje in izobraževanj v največji meri dopolnjujejo tudi zavodi in nevladne organizacije (v nadaljevanju: NVO), ki jih podpira občina preko letnih razpisov. Nabor aktivnosti je širok, vendar ne poznamo kakovosti vseh teh programov. Preko povezovalnih aktivnosti je moč pridobiti družine in otroke iz vseh skupin, tudi ranljivejših in vzporedno skrbeti za vključenost v kakovostne programe. Ker se pozitivni učinki kakovostne predšolske vzgoje kažejo predvsem pri otrocih iz manj spodbudnih okolij in družin z nižjim socio-ekonomskim statusom (OECD 2006 v Rutar 2021), moramo biti pozorni, da se v aktivnosti enakovredno in čim bolj pravično vključujejo vsi otroci. Nedvomno ima vpliv na posameznikov razvoj in akademsko uspešnost v OŠ njegov socialni in kulturni kapital, ki pa ga kakovostno predšolsko okolje lahko okrepi.

²⁵ Opis podpor je na voljo v prispevku Za medkulturno sobivanje v vrtcih, šolah in lokalnem okolju (Madruša idr. 2021).

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

	Programi za otroke	Programi za starše in otroke	Programi za starše
<p>UNIVERZALNI PROGRAMI</p> <p>Abonma in lutkovne matineje v Delavski dom Trbovlje (Skupina Lučka, DDT)</p> <p>Novo medijski vrtec (DDT)</p> <p>Glasbeno in plesno izobraževanje (Glasbena šola Trbovlje, Skupina BIT, Čarobni vrt)</p> <p>Pravljичne urice in druženje v Tončkovi sobi, izposoja igrač (Knjižnica Toneta Seliškarka Trbovlje)</p> <p>Gibalne aktivnosti - Društvo Športni raj, Športajmo z Anžetom</p> <p>Poletne in počitniške aktivnosti za otroke (DPM Trbovlje)</p> <p>Likovna dejavnost (Relik, Ars Vizija)</p> <p>Plavalni tečaji za predšolske otroke (Plavalni klub Rudar Trbovlje, ŠD Pljusk)</p> <p>SPECIALIZIRANE STORITVE</p>	<p>Brezplačna vključenost v knjižnico (Knjižnica Toneta Seliškarka Trbovlje)</p> <p>GIB2 – telovadba za predšolske otroke in starše (IVIZ)</p>	<p>Aktivnosti in predavanja strokovnjakov na področju vzgoje (Večgeneracijski center Zasavje).</p> <p>Tečaji slovenskega jezika za mame tujke (LJUĐSKA UNIVERZA, VRTEC, OŠ Tončke Čeč).</p>	

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

	<p>Prostočasne dejavnosti in varstvo otrok - DPM Trbovlje, Kmetija pod hrastom</p> <p>Zavod za mladino in šport – šola športa za predšolske in šolske otroke, počitniške dejavnosti.</p> <p>Playness urice</p> <p>Brainobrain Trbovlje</p> <p>SOS šola</p> <p>Tečaji angleščine</p> <p>Otroški parlamenti, junior ambasador (DPM Trbovlje)</p>	
--	--	--

OBČINA TRBOVLJE

V letu 2020 je prišlo do pripojitve Mladinskega centra Trbovlje k Zavodu za šport Trbovlje, kar je razširilo delovanje na področju aktivnosti za otroke. Nastal je Zavod za mladino in šport Trbovlje, ki je v svoj program poleg mladine začel intenzivno vključevati tudi dejavnosti za otroke do 7. leta starosti in njihove družine. Tako je bilo na razpolago že nekaj predavanj za starše (Zakonca Mrgole, mag. Juhant), vzpostavili so tudi športno šolo za mlajše otroke (od 4. leta dalje), poletne aktivnosti na letnem kopališču.

Ne gre zanemariti Knjižnice Toneta Seliškarja Trbovlje, ki zavzeto deluje tudi na področju družinskega branja, dostop do knjižnice je dobro urejen, obstaja ločen vhod in oddelek za otroke, kjer najdemo tudi prostor za druženje, izvajajo se pravljичne urice in druge delavnice za otroke. Možna je izposoja knjig in igrač. Občina ob rojstvu otroka mami podari 1-letno članarino, za otroke do 18. leta je članarina brezplačna. Skozi ta del distributivne pravičnosti in pomoči, je knjižnica zelo dosegljiva vsem občanom.

3. Mreženje in povezovanje v Občini

3.1. Društvo prijateljev mladine

Kot pomembna NVO v lokalnem okolju je prepoznano Društvo prijateljev mladine Trbovlje, pri čemer je poleg njegove prvotne vloge oz. namena prepoznana predvsem vloga povezovanja in mreženja med formalnimi in neformalnimi organizacijami, ki podpirajo otroke in družine na različnih področjih. Je neprofitna, prostovoljska organizacija, katere cilj je dvig kakovosti življenja otrok, mladostnikov in družin, zastopanje in uveljavljanje njihovih interesov in potreb ter zaščita njihovih pravic. Delovanje temelji na razvijanju vrednot prostovoljskega dela in negovanju dobrih medčloveških odnosov. Društvo je zelo aktivno na lokalnem nivoju in se hitro odziva na zaznane potrebe v občini. Aktivno sodeluje s številnimi institucijami, med drugim Občino Trbovlje, Vrtcem Trbovlje, Centrom za socialno delo Zasavje - enoto Trbovlje, osnovnimi šolami, Zdravstvenim domom Trbovlje ter mnogimi NVO. V okviru izdelave situacijske analize so je bilo DPM večkrat omenjeno, skozi vsa »področja Primokiz metodologije«. Številni prostovoljci društva so redno zaposleni v javnih zavodih in na prostovoljni ravni izvajajo podporo prostovoljcem, ki izvajajo terensko in individualno delo z

vključenimi ciljnim skupinami družin z otroki do 7. leta starosti, kar se je izkazalo za dobro povezavo strokovnega in neformalnega dela v dobro družin.

Trenutno je v okviru pobud iz lokalnega okolja (podrobneje CSD, osnovne šole) v prostovoljski program *Ponovne vključenosti v družbo dolgotrajno brezposelnih staršev samohranilcev* vključenih 57 staršev z otroki do 7. leta starosti.

Društvo preko omenjenega programa staršem omogoča pridobivanje neformalnih izkušenj, znanj in pomoč pri vsakdanjih izzivih, s katerimi se kot starši srečujejo²⁶, npr.:

- Podpora materi samohranilki s tremi predšolskimi otroki, ki potrebuje varnost in pomoč pri prehodu iz varne hiše v novo okolje (pomoč pri učenju jezika, pri osnovnem komuniciranju s številnimi institucijami, pomoč pri urejanju dokumentov)
- Podpora materi samohranilki s predšolskim in šolskim otrokom, žrtvi nasilja in zlorab, iz šibkejšega socio-ekonomskega okolja. V okviru delovanja društva se ji ponudi druženje, svetovanje, pomoč pri vzgoji otrok in samouresničitvi.

3.2. Povezovanje med strokovnimi delavci različnih sektorjev

Za vrednotenje okolja za otroke in družine do 7. leta starosti, smo prosili tudi nekaj strokovnih delavcev, ki delujejo v okviru javnih zavodov na področju zdravstva, socialnega varstva ali vzgoje in izobraževanja. Anketo, smo februarja 2022 poslali zaposleni v svetovalni službi osnovne šole, vzgojiteljici, v otroško-šolski dispanzer ZD in zaposlenim na centru za socialno delo.

Zbrali smo 10 odzivov – 5 iz zdravstvenega sektorja, 3 iz področja socialnega varstva, 2 iz področja vzgoje in izobraževanja. Sodelujoči poročajo, da se med seboj pogosto povezujejo tudi preventivno, a največkrat po potrebi zaradi specifičnih situacij. Področja zdravstva, socialnega varstva ter vzgoje in izobraževanja ocenjujejo dobro ali zelo dobro. Programov, ki so namenjeni najmlajšim, dojenčkom ne poznajo, tisti ki pa jih pa jih ocenjujejo kot dobre in zelo dobre. Strokovni delavci sporočajo, da je večina staršev zadovoljivo ozaveščena o pomenu kakovostnega zgodnjega otroštva in sporoča, da zaznavajo velike razlike med

²⁶ Program se izvaja s tesnim sodelovanjem in rednim obveščanjem strokovne delavke na CSD.

OBČINA TRBOVLJE

posameznimi skupinami. Pri tem opozarjajo, da so manj opolnomočene družine iz ranljivejših okolij. Konkretno se izpostavi manko preventivnih programov, aktivnosti za otroke, ki ne obiskujejo vrtca ter skromne vsebine materinske šole, okrepitev preventivnih programov starševstva, svetovalnih služb vrtcev in šol. Kar je bilo skozi pripravo situacijske analize zaznано kot pomanjkljivo je tudi lokalna »materinska šola«, ki bi jo bilo vredno naslavlјati. Anketirani starši so podporo ob rojstvu ocenili s povprečno oceno 2,6 (vrednotenje 1 do 5). Trenutno je neprimerna terminološko, saj vključuje le konotacijo materinske dolžnosti. Po izkušnjah strokovnih delavcev v socialnem varstvu, zdravstvu in vzgoji in izobraževanju bi bilo vredno povečevati zmogljivosti staršev v kontekstu vzgoje, nege, čustvene podpore in (samo)pomoči v stiskah. Da bi pridobili odzive staršev, ki so »materinsko šolo« obiskali smo o njen povprašali 10 staršev. Odzivi na vprašanje: »Kako ocenjujete materinsko šolo oz. šolo za starše«, kis te se jo nedavno udeležili²⁷ so bili naslednji:

- *Ponovno se je ne bi udeležila (3x).*
- *Preveč informacij, ki jih takrat še nisem potrebovala, sedaj pa sem jih že pozabila.*
- *Udeležba za očeta je bila obvezna le 1x, takrat so me pošteno prestrašili.*
- *Zaradi obiska materinske šole sem bolj pozorna na higieno zob.*
- *Pogrešala sem vsebine, ki bi mi pomagale pri vzgoji.*
- *Želela bi si, da bi bila prej v prvem trimesečju, tako bi bilj pazila nase, na prehrano, gibanje. Tako pa sem imela zelo slabo vest.*
- *Fokus naj bo tudi na poteku in razvoju otroka kasneje in na spremembe, ki se dogajajo ženski in družini in so normalne.*
- *Tako-tako je bilo. Vsebine o dihanju so bile OK, lahko bi malo več o dojenju.*

Področje obravnave razvojnih potreb otrok je, še posebej z vidika pedagoškega diskurza (v vrtcu), zelo pomanjkljivo. Nacionalni problem, pomanjkanje specialno-pedagoških in logopedskih storitev je prisoten tudi v Občini Trbovlje.

²⁷ Vprašali smo starše, ki so se materinske šole udeležili v zadnjih 5 letih.

OBČINA TRBOVLJE

V šolskem letu 20/21 je bilo potrebnih 55 ur specialne pomoči, 43 ur specialno rehabilitacijskega pedagoga in 13 ur logopedске obravnave na teden. Vrtec Trbovlje delno, vendar nezadostno in neustrezno rešuje z začasnim kadrom (pomoč mobilnih spec. pedagogov iz okoliških šol, pomoč vzgojnih zavodov ali študentov), ki je vsakoleten izziv. Ker delovno mesto preko študentkih ali izrednih pogodb ni sigurno in ne omogoča redne zaposlitve, za obstoječ kader ni prepričljivo. Vodstvo vrtca predlaga sistemizacijo dodatnega delovnega mesta (specialnega pedagoga in/ ali logopeda), kar bi omogočilo kakovostno delo v vrtcu, ko gre za podporo otrokom s posebnimi potrebami. Predlagana rešitev je opredeljena tudi v 11. členu Pravilnika o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje. Da ZDT prav tako ne more zadostiti potrebam po logopedski storitvi poročajo tudi starši v izvedeni anketi. Ugotovitev podpirajo tudi strokovnjaki, ki so bili vključeni v situacijsko analizo, in sicer, da so čakalne dobe dolge, zato si pomoč nemalokrat poiščejo pri zasebnikih izven Občine.

4. Informiranje na ravni Občine

Po navodilih občinske uprave, se Občino Trbovlje obvešča o vseh aktualnih dogodkih in aktivnostih javnih zavodov in sodelujočih društev, strokovna služba Občine informacije posreduje preko lastnih kanalov in medijev:

- Časopis Srečno Trbovlje, ki ga prejmejo vsa gospodinjstva v občini, brezplačno - tudi tisti v bolj oddaljenih legah občine. Zbrani so podatki o občinskih iniciativah, podporah, tekočih dogodkih in možnostih sodelovanja in udejstvovanja.
- Letaki z datumi in informacijami dogodkov javnih in drugih lokalnih organizacij (december, poletne počitnice)
- Spletna stran Občine, kjer je na voljo tudi stran e-pobude in predlogi; Storitev e-pobude in predlogi je namenjena vsem občanom, ki želijo s svojimi idejami izboljšati življenje v naši občini. z možnostjo participacije, odziva.
- FB stran Občine Trbovlje.

OBČINA TRBOVLJE

- Možnost obveščanja o aktualnih novicah in dogodkih preko el. pošte ali sms sporočila (potrebna predhodna prijava na spletni strani).

5 Raziskava o kakovosti življenja otrok do 7. leta starosti in njihovih družin

V juniju 2021 je v Občini Trbovlje potekala kratka anketa, z namenom ugotavljanja zadovoljstva in interesov Občanov, ki imajo otroke do 7. leta starosti.

5.1 Opis vzorca

V anketi je sodelovalo 677 občanov in občank Občine Trbovlje, 265 vnosov je bilo ustreznih, pri nekaterih spremenljivkah tudi manj, a smo jih vseeno upoštevali. Med anketiranimi je bil 87 % takih, ki imajo enega (39 %) ali dva otroka (48 %) in 12 % takšnih, ki imajo tri (8 %) ali štiri (4 %) otroke, 1 % anketiranih otroka pričakuje. 5 % družin skrbi za otroke s posebnimi potrebami. Formalna izobrazba anketirancev je v povprečju srednješolska (24 %), sledi ji druga bolonjska stopnja z 21 %, 17 % prve bolonjske stopnje, 16 % anketirancev je končalo nižjo ali srednjo poklicno izobraževanje, manjši odstotek je anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo (5 %) in magisterijem/doktoratom (6 %). Glede na zaposlitveni status je 76 % anketirancev zaposlenih oz. samozaposlenih, 9 % anketirancev je brez zaposlitve drugi so se identificirali kot dijaki, upokojeanci ali pa statusa niso navedli.

5.2 Interpretacija rezultatov

Na vprašanje kako je poskrbljeno za dopoldansko varstvo njihovih otrok, jih 57 % odgovarja, da otrok obiskuje Vrtec Trbovlje, 17 % jih je navedlo drugo varstvo. 14 % otrok je v domačem varstvu, 10 % otrok je v varstvu pri drugih sorodnikih ali prijateljih, 2 % vprašanih pa otroke vodi v zasebno varstvo.

Pri spodaj navedenih programih, ki jih v sklopu različnih organizacij in zavodov staršem in otrokom ponuja občina Trbovlje, se je z oceno od 1-5 opredelilo 168 vprašanih, lahko so se opredelili tudi če storitve/ programa ne uporabljajo oz. ne poznajo. Mnogo staršev ni ovrednotilo vseh spremenljivk.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

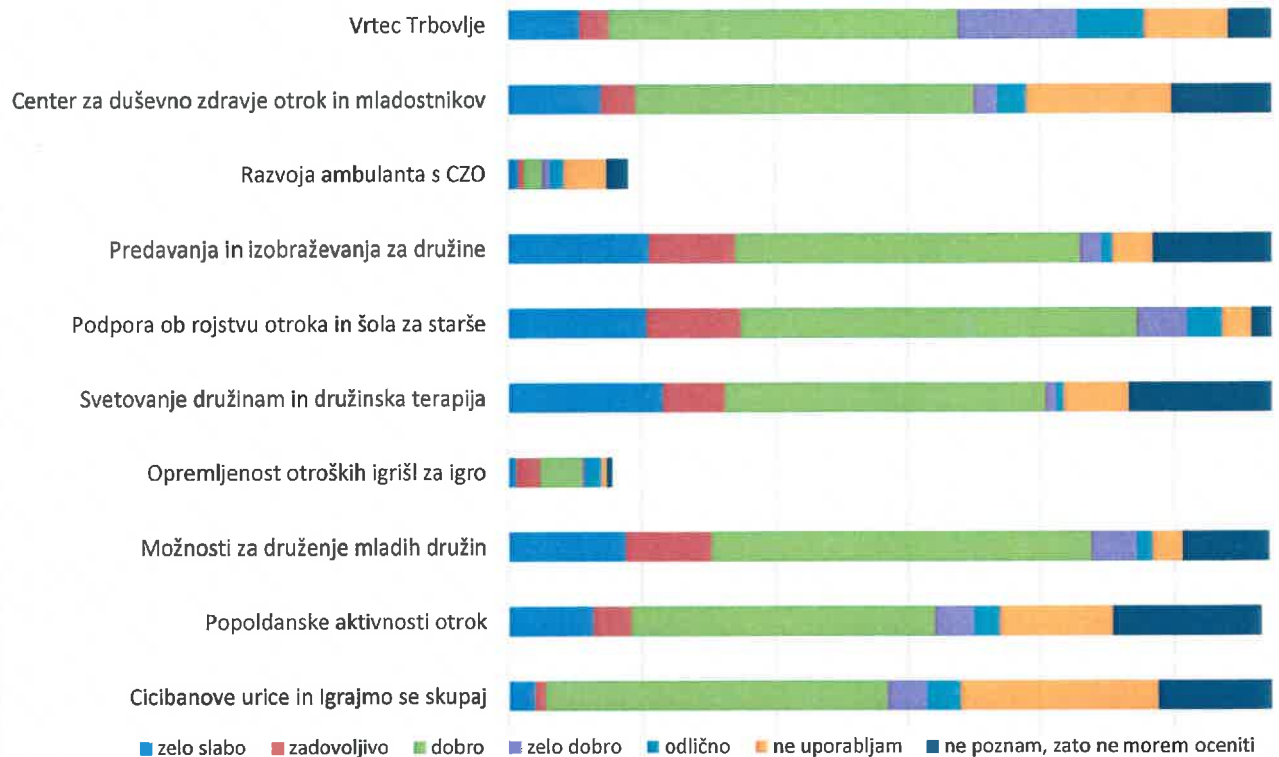
OBČINA TRBOVLJE

Graf 1 Vrednotenje razpoložljivih programov oz. storitev v Občini

Primokiz

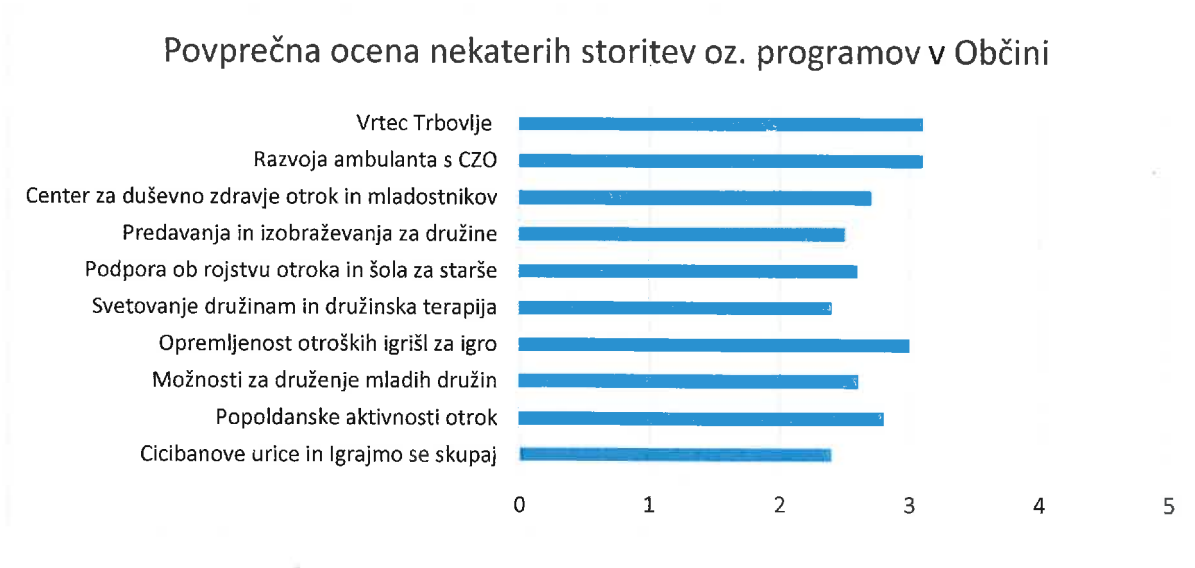
JACOB'S
FOUNDATION
Our Promise to Youth

Ocena nekaterih podpornih programov "družinam z otroki do 7. leta starosti"

Starši so večino storitev in programov ovrednotili kot dobre. Povprečna ocena je pri vseh skoncentrirana okoli 3,00, srednja vrednost pa je pri vseh 3 oz. dobro. Najbolje sta ocenjena Vrtec Trbovlje in Center za zgodnjo obravnavo ZD Trbovlje.

Graf 2: Povprečna ocena nekaterih storitev oz. programov v Občini

Trditvi, da so Trbovlje družini prijazno mesto 44 % vprašanih pritrjuje, 32 % je neopredeljenih, 24 % pa se s to trditvijo ne strinja. Na slednje vprašanje je odgovorilo 181 anketirancev.

Največji delež nezadovoljnih svoj odgovor utemeljuje z odgovorom, da v Občini ni dovolj igrišč oz. igralnih površin za mlajše otroke, predvsem od 0 do 4-ih let. Hkrati navajajo problematiko dotrajanih ali manko igral v nekaterih delih mesta ter dalj trajajoča obdobja čakanja na popravilo igrala. Kot možne predloge za ureditev omenjene problematike jih precej navaja posodobitev obstoječih igral, več gugalnic za mlajše otroke, ureditev površine na Kipah, kjer bi lahko zaživelo večje športno rekreacijsko območje, ki bi vključevalo tudi več igral za vse starostne skupine in kjer bi bili tudi dovoljeni sprehodi s psi. Več pobud je tudi za izgradnjo pokritega igralnega parka ali družinskega centra.

Med večjimi zaznanimi problematikami je posebej izpostavljena tudi že več desetletij trajajoča stanovanjska politika. Anketiranci navajajo, da stanovanj preprosto ni ali pa so ta neprimerna. Hkrati se v zvezi s tem navaja tudi problem parkirnih mest tako pred stanovanjskimi objekti, kot tudi pred različnimi javnimi zavodi, v okolici igrišč itd. Nemalokrat se omenja tudi cestna infrastruktura, kot so nevarni prehodi za pešce, neurejeni oz. neprilagojeni pločniki za mamice

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

z vozički in premalo sprehajalnih površin, kjer se je mogoče sprehajati z vozički in pasjimi ljubljenci. Anketiranci so za veliko pomanjkljivost oz. nezadovoljstvo izrazili tudi cene in urnike vrtcev. Primanjkuje predvsem možnosti za popoldansko ali počitniško varstvo.

Nezadovoljstvo se odraža tudi na področju pomoči ob rojstvu otroka, ki jo veliko anketirancev vidi kot premajhno v primerjavi z drugimi občinami v Sloveniji in Zasavju. Anketiranci omenjajo tudi slabše možnosti zaposlitve v občini bivanja, čakalne dobe pri zdravnikih in strokovnjakih iz zdravstva (logopedi, psihologi), več dogodkov, boljše obveščanje o dogajanju v občini,...

Med predlogi za izboljšanje življenjskega standarda v občini Trbovlje, so anketiranci zopet na prvo mesto postavili urejanje otroških igrišč in parkov, ter sprehajalnih poti. Predlogi so večinoma v smeri ureditve večjega prostora, kjer bi se lahko družila celotna družina (tudi psi). Predvsem se omenjajo parki, ki so locirani nekoliko izven samega mestnega jedra in omogočajo večjo paleto aktivnosti. Omenja se tudi ureditev krajših planinskih poti za otroke.

Kot možnost za boljšo kakovost življenja v Občini, anketiranci navajajo tudi izboljšanje možnosti za zaposlovanje v občini stalnega bivališča.

Na vprašanje, *kaj bi po njihovem mnenju družinam omogočilo boljšo kvaliteto življenja* so anketiranci zopet izpostavili boljšo stanovanjsko politiko (gradnja neprofitnih stanovanj, cene najemnin, ureditev praznih občinskih stanovanj in stanovanj v lasti podjetja Spekter, omogočanje oz. urejanje površin, kjer bi lahko pridobivali hrano in bili tako bolj samooskrbni), zvišanje prihodkov in predvsem možnost zaposlitve v občini bivanja, več parkirišč pred bloki, boljšo urejenost otroških igrišč, večje denarne pomoči ob rojstvu otrok, več dogodkov za mlade in otroke, boljša prometna povezanost, varnost udeležencev v cestnem prometu (večji nadzor prometa v smislu hitrosti vožnje, postavitve ovir za onemogočanje parkiranja na pločnikih in drugih sprehajalnih površinah, ki so namenjene pešcem, sama varnost pešcev na pločnikih). Predlagajo tudi več sprehajalnih poti in zelenih površin in omogočanje brezplačnih dejavnosti za otroke, ki bi omogočale druženje in povezovanje.

V zadnjem delu ankete smo občane pozvali, da izpostavimo še kakšno njim pomembno stvar.

Med njimi se tako omenja:

- hitrejša postopka za dodelitev stanovanj,
- premalo lokacij za druženje mladih družin;
- ureditev več igral za gibalno ovirane otroke, redno urejanje in popraviljanje igral, ureditev sprehajalnih poti (primerne tudi za vozičke), zagotovitev večje čistoče in varnosti na igriščih, ureditev prostora, kjer se bodo lahko družine med sabo povezovale, se rekreirale, izobraževanje in kjer bodo vključeni vsi družinski člani, tudi hišni ljubljenci;
- večje subvencije za plačilo vrtca, večje kapacitete vrtcev, več aktivnosti in možnosti varstva v popoldanskem času²⁸, varstvo, ki temelji na naravnem pristopu, kjer so otroci veliko v naravi.

5.3 Intervjuji s starši otrok do 7. leta

V podporo rezultatom ankete, so bili opravljeni tudi pol-strukturirani intervjuji oz. razgovori s starši, ki so večinoma brezposelni, saj smo tako lahko dopolnili vzorec. V decembru 2021 je bilo opravljenih 9 intervjujev z moškimi in 48 intervjujev z ženskami. Staršem je bil najprej podrobno predstavljen namen intervjuja in iniciativa PRIMOKIZ.

84 % intervjuvanih je brezposelnih, vsi imajo predšolske otroke, vključene v vrtec Trbovlje. Vprašanja smo oblikovali po področjih, ki so bila v anketi največkrat omenjena kot šibkejša oz. so ob njih izražali nezadovoljstvo ter glede na področja metodologije Primokiz.

Infrastruktura igrišč in sprehajalnih poti

Vsi redno uporabljajo igrišče, ki je najbližje bloku, se odpravijo v mestni park z igrali in občasno v Športni park Ledenica. Želeli bi si več igral primernih za mlajše otroke, predvsem v novem Športnem parku Ledenica se pojavlja, da mlajši otroci niso dobrodošli oz. jih starejši velikokrat odrinejo iz igrišča ali starši zaradi varnosti mlajših ne pustijo uporabljati vseh športnih

²⁸ Vrtec ne zaznava potreb zgolj popoldanskega varstva. Zaznava potrebe po podaljšanjem varstvu, vendar slovenska zakonodaja onemogoča več kot 9-urno bivanje v vrtcu.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

rekvizitov, kjer prevladujejo starejši otroci, ki na mlajše ne pazijo. Za področje pešpoti in tematskih poti je večina staršev (82 %) odgovorila, da se v hribe ne odpravljajo veliko, občasno na sprehod na Kipe in Trim stezo. Razen 7 staršev, ostali otrok še ne vključujejo v prostočasne aktivnosti. Z vključevanjem bo več kot polovica pričela z njihovim vstopom v osnovno šolo. Aktivnosti bodo izbirali glede na finančni strošek in jih bolj usmerjali v športne in plesne aktivnosti.

Podpora staršem in ozaveščanje o pomenu zgodnjega otroštva

Dva starša sta odgovorila da sta se udeležila predavanja v Vrtcu Trbovlje, ostali se predavanj in izobraževanj ne udeležujejo, ne povprašujejo po njih, niti niso opazili, da se kje izvajajo. Ob tem smo zastavili tudi vprašanje ali se sami vključujejo v program Večgeneracijskega centra Zasavje, ki izvajajo raznolike brezplačne delavnice in izobraževanja. Zanimivo je, da se precej teh dejavnosti izvaja v prostorih, kjer se nahaja DPM Trbovlje zato so z njimi dobro seznanjeni. Kljub temu jih je več odgovorilo, da prvič slišijo za tovrstne možnosti udeležbe, ostali pa so se na predlog društva že vključili v določene dejavnosti VGC Zasavje.

Socialno varstvo in distributivna pomoč

Na področju uporabe socialnih storitev, so vsi uporabniki pomoči RKS - Območnega združenja Trbovlje. Več kot 39 jih redno prejema hrano in oblačila, 20 je občasno imelo odobreno pomoč pri plačilu položnic, 4 izmed njih se obrnejo nanje le za novoletna darila za otroke. Tretjina se po pomoč obrne tudi na Karitas Trbovlje, Vsi so že prejeli pomoč s strani DPM Trbovlje, 37 jih je prejelo pomoč pri plačilu položnic, ostali pa občasno pomoč v materialni obliki. Na vprašanje kako so prišli do informacije, kje vse lahko v Trbovljah prejmejo pomoč so odgovorili, da so izvedeli od sosedov, prijateljev ali na CSD. Prav tako jih je precej bilo usmerjenih iz DPM Trbovlje na RKS - Območno združenje Trbovlje ali obratno.

Na področju zaposlitve, jih je kar 46 z osnovnošolsko izobrazbo in v večini samohranilcev, brez velikih stikov z družino, kar jim onemogoča izmensko delo. Večina, vključno z zaposlenimi, so odgovorili, da se jim glede na njihovo izobrazbo in izkušnje, delati ne splača, saj so finančno v

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

slabšem položaju, kot če so brezposelni. Od brezposelnih jih je polovica odgovorila, da bodo iskali službo, ko bodo otroci dovolj samostojni.

Na področju stanovanjskih priložnosti, so vsi v neprofitnem najemu, malo manj kot polovica v manjših stanovanjih, kjer imajo v večini ves čas probleme s plesnijo. Boljših stanovanj si zaradi nizkih prihodkov ne morejo privoščiti. Večina si jih niti ne želi.

Na vprašanje glede politike Občine Trbovlje za mlade družine si želijo, da bi prejeli višjo finančno pomoč ob rojstvu otroka in prenovo določenih igrišč, ki so za otroke neprimerna. Želijo si več brezplačnih dogodkov za družine. Na vprašanje ob naštevanju dogodkov, ki jih za družine organizira samo DPM Trbovlje, se jih je večina udeležila, določeni niso bili informirani, vendar še vseeno smatrajo da je tega premalo. Predlagajo, da bi Občina Trbovlje redno pošiljala vse dogodke po pošti na domači naslov. Glede na to, da Občina Trbovlje na trimesečje pošilja časopis s seznamom dogodkov, so odgovorili, da je preveč vsega navedenega in si ne zapomnijo oz. pozabijo. Dogodkov se največkrat udeležijo, če jih nekdo povabi ali izvedo od sosedov, ki se na dogodek odpravljajo. Redno spremljajo socialna omrežja, vendar se v poplavi novic ne znajdejo.

Uporaba zdravstvenih storitev

Na področju uporabe zdravstvenih storitev, so vsi odgovorili, da otroke peljejo k zdravniku, ko so ti res bolni in če jih v zdravstvu usmerijo na kakšne dodatne preglede, terapije ali delavnice, se jih udeležijo, sami dodatne pomoči pri razvoju otroka, razen osnovne, niso iskali, niti ne smatrajo da jo potrebujejo.

Na vprašanje kako na splošno pridejo do rešitve problema, ki se jim pojavi, pa naj bo to stanovanjski, zdravstveni, socialni, delo z otrokom, so vsi odgovorili, da najlažje vprašajo prostovoljce DPM Trbovlje, ki se potem naprej pozanimajo in jih vodijo do strokovne službe, ki jim nudi potrebno pomoč. Lažje jim je, če se v osnovi s strokovnimi službami dogovarja prostovoljec, saj se lažje in pravilno dogovori. Sami imajo občutek, da se jih včasih ne razume oz. svojega problema ne znajo pravilno predstaviti, nekateri zaradi jezične prepreke, drugi zaradi strahu.

6 Zaključek

Ob pripravi situacijske analize smo identificirali posamezna področja v Občini, ki vplivajo na kakovost zgodnjega otroštva po metodologiji oz. modelu Primokiz. Poiskali in zbrali smo programe, ki so staršem in otrokom v podporo pri razvoju in soustvarjanju kakovostnega otroštva. Programi so bili ovrednoteni v LAT in s strani staršev otrok do 7. leta starosti (anketni vprašalnik in intervju). Člani LAT ocenjujemo, da je stanje v občini Trbovlje na področju dela z otroki do 7. leta starosti in njihovimi družinami dobro, tudi odzivi staršev to potrjujejo, saj so storitve in programe ocenili dobro, ne pa zelo dobro ali odlično. Ocenjuje se, da občina ponuja raznovrstne programe podpore in dobro pokriva vsa področja delovanja, ki jih utemeljuje metoda PRIMOKIZ, pri čemer manj naslavlja skupino predšolskih otrok do 4. leta starosti. Manj je programov za otroke do 4. leta starosti in njihove starše, manj ustrezna so igrala za to starostno skupino kot tudi za skupino otrok s posebnimi potrebami oz. gibalno ovirane otroke. Željo po pripoznanju te skupine so izrazili tudi nekateri starši v anketi. Zelo izpostavljena s strani staršev je tudi že več let trajajoča stanovanjska politika in opazka glede dotrajanega vrtca, igral, mestnega parka na katere pa se vodstvo Občine odziva in jih naslavlja v kontekstu drugih strategij.

- ***Strategija razvoja zdravstvene dejavnosti v občini Trbovlje v obdobju 2018-2025***
- ***Strategija razvoja občine Trbovlje za obdobje 2014 - 2022***
- ***Lokalni program za mlade v občini Trbovlje za obdobje 2018-2023***

Tako se obeta se izgradnja novega vrtca, ki bi zadostil potrebam današnjega časa. Utrjuje se vez med vrtcem in OŠ Tončke Čeč z namenom mehkejšega prehoda iz vrtca v šolo (preko mehanizma Korak za korakom in projekta InTrans. Vzpostavilo se je igrišče Ledenica in načrtovana je prenova Mestnega parka, ki je najpogostejše stičišče družin z otroki do 7. leta. Gradnja naselja za mlade družine ostaja velik problem, a se tudi na tem področju iščejo rešitve.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

OBČINA TRBOVLJE

Situacijska analiza je predstavljena na spletni strani Občine, z namenom razširjanja rezultatov čim večjemu številu tudi v obliki letaka, ki izpostavlja glavne ugotovitve. Na podlagi analize in odzivov Občanov, bo pripravljena tudi Strategija za razvijanje kakovostnega okolja za družine do 7. leta starosti. Ta bo predstavljena na redni občinski seji, kjer bodo o njej glasovali svetniki.

Predlog Strategije

Družinam z otroki do 7. leta starosti prijazna občina

Avtorice in LOKALNI AKCIJSKI TIM (Abecedni vrstni red): sklep županje, št. 122-46/2020-5, z dne 21. 9. 2020

- Mateja Camplin Tahirovič
- Vesna Dervišević
- Maja Krajnik
- Lavra Izgoršek
- Ivana Majcen
- Kristina Milar
- Manja Vozel

Kazalo

1 UVOD.....	3
2 Zagovarjanje pomena predšolskega obdobja	4
3 Geografske značilnosti občine in pomembni demografski podatki	4
4 Pregled situacije na področju podpore in dela z otroki do 7. leta starosti ter njihovih družin	7
5 CILJI STRATEGIJE »DRUŽINAM DZ OTROKI DO 7. LETA STAROSTI PRIJAZNA OBČINA« DO 2024:.....	8

1 UVOD

Poleti 2020 se je Občina Trbovlje odločila za sodelovanje v Iniciativi Primokiz. K sodelovanju je povabila ključne deležnike oz. predstavnike zdravstvenega varstva, vzgoje in izobraževanja in socialnega varstva, z namenom pospešitve procesa integracije storitev v lokalnem okolju po metodologiji Primokiz. Vzpostavitev lokalnega akcijskega tima (v nadaljevanju LAT) je bila odrejena s sklepom županje, z dnem 21. 9. 2020. V Sloveniji iniciativa poteka na lokalni ravni, v osmih občinah, od katerih se pričakuje, da bodo razvile lastno strategijo »družinam z mlajšimi otroki t. otroki do 7. leta prijazna občina«. Posledično je bila želja LAT izboljšati kvaliteto bivanja za družine z mlajšimi otroki. Koordinator iniciative je organizacija ISSA, Pedagoški inštitut – Center za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom pa je nacionalni koordinator za Slovenijo.

Vzpostavljanje povezanih tj. integriranih sistemov za otroke in njihove družine se je naslavljal preko pristopa PRIMOKIZ (shema spodaj), ki so ga razvili v švicarski fundaciji Jacobs Foundation in ki je že bil implementiran v Švici, Romuniji in Nemčiji. Pristop si prizadeva povezovati posamezne vertikalne stebre (tj. izobraževanje, socialno varstvo, zdravstvo) in horizontalne ravni omenjenih stebrov (univerzalna, posamezne skupine, specializirane storitve) oz. oblikovati integrirano okolje v katerem so družine ustrezno podprte in so lahko vsi otroci optimalno uspešni. V iniciativi je osrednji poudarek tudi participacija – tako otrok kot staršev in drugih pomembnih deležnikov omenjenih področij. Vodilo je dejstvo, da vlaganje v intervencije usmerjene v naslavljanje potreb otrok in njihovih družin prinaša družbi dolgoročne prednosti. Prav tako je vlaganje v intervencije v obdobju do 7. leta starosti učinkovitejše in cenejše kot vlaganje v poznejše korektivne posege¹.

Slika 1: Integrirani model podpornih sistemov na področju dela z otroki do 7. leta starosti in njihovimi družinami (Jacobs Foundation 2012)

¹ Pridobljeno iz spletne strani Pedagoškega inštituta: <https://www.korakzacakorakom.si/primokiz-slovenia-grows-with-you-celostna-podpora-druzinam-z-otroki-do-sedmega-leta-starosti> (Pridobljeno 15. 10. 2021).

Uravnoveženost področja zdravstvenega, socialnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja ima velik vpliv na dobrobit otrok (Jager in Režek 2020), zato mora celostna skrb za družine in otroke do 7. leta starosti vključevati vse omenjene dimenzije. Še posebej je kakovosten sistem potreben otrokom, ki jim neposredno in družinsko okolje, v katerem živijo, ne more zagotavljati ustreznih spodbud za razvoj in učenje (Iruka idr. 2020), saj imata kulturni in socialni kapital dolgoročen vpliv na razvoj, samouresničitev in uspeh posameznika².

2 Zagovarjanje pomena predšolskega obdobja

»Dajte mi otroka, mlajšega od 7 let in dal vam bom človeka«.

Jezuitski pregovor.

Omenjen jezuitski pregovor temelji na znanstveni resnici, saj se do otrokovega 7. leta razvije 90 odstotkov možganov; povezave v možganih se oblikujejo glede na izkušnje ter glede na način, kako smo skrbeli za otroke od rojstva dalje³. Otrok praviloma že pred rojstvom zaznava dražljaje iz okolja, ki lahko vplivajo na njegov nadaljnji razvoj. Po rojstvu pa je okolje, v katerem se rodi, ključnega pomena za njegov spoznavni, telesni, gibalni, čustveni in socialni razvoj. Otrokove lastne značilnosti in zmožnosti (dispozicije) vplivajo na to, kako bo sprejel in zaznal najrazličnejše dražljaje in vplive okolja. Zato lahko dejavnike, ki vplivajo na otrokov razvoj, razdelimo v tri skupine. To so dejavniki dednosti, okolja in otrokove oziroma človekove lastne dejavnosti. Delovanje vseh treh dejavnikov hkrati pogojuje posameznikove sposobnosti, lastnosti in značaj⁴. Vpliv na razlike v razvoju avtorji pripisujejo predvsem dedni zasnovi, poteku predporodne dobe, možnosti, ki jih ima otrok za normalen gibalni razvoj v svojem okolju, in spodbudam staršev⁵. Individualne razlike so prisotne, a vrstni red njihovega pojavljanja je praviloma enak, zato je treba pri obravnavanju stopenj gibalnega razvoja to upoštevati⁶. Med dejavnike okolja različni avtorji uvrščajo življenjski stil, prehranjevanje, bolezni in tudi gibalno dejavnost. Vplivi okolja na otrokov razvoj so lahko tudi neprimerni in povzročijo negativne posledice v razvoju, zato lahko trdimo, da le vsebinsko bogato, raznoliko in dovolj stimulatívno okolje zagotavlja razvojne spodbude, ki so pogoj, da otrok vzpostavi primeren odnos z osebami in objekti v okolju (Zajec idr., 2010)⁷.

Obstaja vedno več dokazov o koristih in razvojnih spodbudah v kontekstu kakovostnih in pravičnih storitev v obdobju zgodnjega otroštva, saj te prinašajo več možnosti za uspeh otrok in družin, zlasti tistim v najbolj ranljivih razmerah⁸.

3 Geografske značilnosti občine in pomembni demografski podatki⁹

V občini Trbovlje je zavedenih 7226 gospodinjstev, od tega 5342 družin. Začetek leta 2020 je imela občina približno 16037 prebivalcev (približno 7847 moških in 8190 žensk). Po številu prebivalcev se je

² Bourdieu, P. (2011).

³ Carey, T. (2020). Kaj razmišlja moj otrok? Radovljica: Didakta.

⁴ Musek, J., Pečjak V. (1997). Psihologija. Ljubljana: Educy.

⁵ Videmšek, M., Jovan, N. (2002). Čarobni svet igral in športnih pripomočkov. Ljubljana: Fakulteta za šport.

⁶ Videmšek, M., Pišot R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport.

⁷ Zajec, J., Videmšek, M., Štihec, J., Pišot, R. in Šimunič, B. (2010). Otrok v gibanju doma in v vrtcu. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave, Univerzitetna Založba Annales.

⁸ Ionescu, M., Trikić, Z., Pinto, L. M. (2019). Towards integrated Early Childhood systems – Building the foundations. Toolkit. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

⁹ Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2021, pridobljeno novembra 2020 na:

med slovenskimi občinami uvrstila na 32. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 276 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (103 prebivalca na km²). Naravni prirast na 1000 prebivalcev v občini je bil v letu 2020 negativen, znašal je -4,8 (v Sloveniji -0,6). Selitveni prirast na 1000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 10,2. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 5,4 (v Sloveniji 7,2). Povprečna starost občanov v letu 2020 je bila 45,8 leta in tako za 5 let višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (43,3 leta).

Med prebivalci Trbovelj je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 174 oseb starih 65 let ali več.

Glede narodne pripadnosti občanov, je bilo, po zadnjih podatkih SURS, v letu 2018 skupaj 3.826 pripadnikov druge narodnosti, kar pomeni, da je v povprečju 2550 družin, kjer je vsaj en starš, katerega materni jezik ni slovenščina (prav tam).

Število rojstev se v občini zmanjšuje (Tabela 1), v 2020 je v Občini 1000 otrok do 7. leta starosti (Tabela 2). V sistemu socialnega varstva je zavedenih 357 otrok do 7. leta starosti, kar je cca. 35 % otrok do 7. leta starosti.

Tabela 1: Število rojenih otrok v Občini Trbovlje 2017-2020¹⁰

leto	2017	2018	2019	2020
Število rojenih otrok	138	130	114	91

Tabela 2: Trboveljski otroci po letih (skupina do 7. leta) v letu 2020¹¹

	0-2 leti	3-4 leta	5-6 let
Leto 2020	397	276	298
Leto 2021	342	288	289

Občina Trbovlje področje politik, ki se nanašajo na zgodnje otroštvo in podporo mladim družinam obravnava v sklopu naslednjih občinskih strateških dokumentov:

- Stanovanjski program Občine Trbovlje 2021-2026,
- Strategija razvoja občine za obdobje 2014-2022,
- Strategija razvoja zdravstvene dejavnosti v občini Trbovlje v obdobju 2018-2025
- lokalni program za mlade 2018-2023

Obstoječe smernice na ravni občine za podporo otrokom in družinam na področju predšolske vzgoje so razvidne iz letnega poročila za leto 2020 in letnega delovnega načrta Vrtca Trbovlje za šolsko leto

¹⁰ SURS SI STAT. Pridobljeno marec 2021.

¹¹ SURS SI STAT. Pridobljeno marec 2022.

2021/2022, kjer se utemeljuje tudi upoštevanje metodologije Korak za Korakom¹² kot načela doseganja ciljev v vrtcu. Vrtec Trbovlje je krovna institucija v občini, ki skrbi za vzgojo in izobraževanje otrok do 7. leta. Ker je vključenost v vrtec na ravni občine zelo visoka, pomeni, da ima vrtec tudi zelo pomembno vlogo pri razvoju otrok do 7. leta starosti. Vrtec ima bogato ponudbo aktivnosti in skrbi za profesionalni razvoj strokovnih delavcev.

Občina Trbovlje je vključena tudi v nekatere druge programe, ki se posredno tičejo vzgoje in izobraževanja otrok do 7. leta starosti ter kakovosti bivanja družin:

- Otrokom prijazno Unicefovo mesto,
 - Mladim prijazna občina (2018-2022),
 - Prostovoljstvu prijazna občina (2017-2021),
 - Občina po meri invalidov (2015→),
 - Branju prijazna občina (2021-2024).
- a) Občina se redno vključuje v vse projekte v okviru zgoraj navedenih nazivov in skuša uresničevati smernice – tako so v zadnjih letih veliko pločnikov prilagodili invalidom in vozičkom za dojenčke, v mestni park pa dodali tudi gugalnico za gibalno ovirane otroke, primerno tudi za invalidski voziček.
- b) V letu 2020 je pristopila k izdelavi projektne dokumentacije (DGD, PZI) za ureditev parkirišč, vrtičkov in igrišč v Občini Trbovlje. Tako se je v letu 2021 zgodilo odprtje športnega parka Ledenica, v okviru katerega je bil na novo narejen tudi največji skate park v Zasavju, in je v tem času postalo veliko zbirališče družin.
- c) Prenove se nadaljujejo v Športnem parku Rudar Trbovlje, pripravljen pa je tudi že izris kompletne prenove najbolj obiskanega parka s strani družin – Mestnega parka Trbovlje. Prav tako so se pričela tudi obnavljati številna igrišča po Trbovljah, ki jih je številčno kar precej, pa vendar so bila mnoga že v res slabem stanju.

Spodaj so navedeni projekti v teku, ki jih Občina izvaja:

- Kolesarske poti: [Izvedba kolesarskih površin v Trbovljah - trbovlje.si](#)
- Idejna zasnova mestnega parka: [Vas zanima, kako bi po trenutni idejni zasnovi izgledal park? - trbovlje.si](#)
- Izgradnja Športnega parka Ledenica: [Novih 6.000m2 športnih površin - trbovlje.si](#)

¹² Letni delovni načrt Vrtca Trbovlje, šolsko leto 2021/2022; Letno poročilo za leto 2020.

- Prenova igrišča: [Občina Trbovlje v ureditev igrišča - trbovlje.si](#), [Obnova stopnic in ureditev šolskega igrišča - trbovlje.si](#)

4 Pregled situacije na področju podpore in dela z otroki do 7. leta starosti ter njihovih družin

Po pregledu občinskih dokumentov in aktualnih strateških dokumentov, ki posegajo tudi v področje družin z mlajšimi otroki smo nadaljevali s pregledom programov po modelu »PRIMOKIZ«, analizirali odgovore in stališča staršev ter pridobili še mnenja in stališča s strani strokovnjakov, relevantnih za iniciativo PRIMOKIZ.

Področja oz. stebri, na katerih temelji model »PRIMOKIZ« so: ZDRAVSTVO, SOCIALNO VARSTVO, VZGOJA in IZOBRAŽEVANJE, pri čemer smo znotraj stebrov ločili splošne in specifične programe.

Programe vsakega od stebrov smo razvrstili in ovrednotili po naslednjih področjih:

a) programi za otroke

Ponudba aktivnosti za otroke je raznolika in večinoma zelo dobra. To ocenjujejo tudi starši. Zdravstvena in socialna oskrba sta večinoma ustrezni, zelo pohvalno je, da ima občinski ZD dobro urejeno preventivo ter vzpostavljeno **Razvojno ambulanto z vključenim centrom za zgodnjo obravnavo otrok**. Nacionalni problem, pomanjkanje logopedskih storitev je prisoten tudi v ZDT, ki se ga delno, vendar nezadostno in neustrezno (študentsko delo) rešuje v sodelovanju z Vrtcem Trbovlje. Manj je programov za otroke do 4. leta starosti in njihove starše, manj ustrezna so igrala za to starostno skupino kot tudi za skupino otrok s posebnimi potrebami oz. gibalno ovirane otroke. Željo po pripoznanju te skupine so izrazili tudi nekateri starši v anketi.

b) programi za starše

Programi za starše so večinoma ustrezni in raznoliki. Tega področja starši niso posebej izpostavili z izjemo pomanjkanja prostora za družinske aktivnosti, ko gre za slabše vremenske pogoje. Opažanja LATA so, da so v najslabšem položaju prav ranljive skupine, njihovo zavedanje o pomembnosti zgodnjega obdobja otrok je nizko. Njihova udeležba na dogodkih za starše in otroke je slabša, kljub informiranju in spodbudam. LAT ocenjuje, da velja okrepiti t.i. ŠOLO ZA STARŠE, ki je del programa ZDT, kar pomeni dopolniti vsebine šole za starše z vidika vzgoje in izobraževanja in socialnega varstva. ŠOLA ZA STARŠE, ki se je udeleži večina bodočih staršev je lahko del orodja za opolnomočenje.

c) programi za starše in otroke

Na tem področju gre predvsem za določene aktivnosti kamor so vključeni otroci in starši. Aktivnosti izvajajo zasebniki oz. nevladne organizacije in društva, različne izobraževalne aktivnosti izvajajo tudi

šole in vrtci v sodelovanju z drugimi institucijami. Pomembno vlogo ima DRUŠTVO PRIJATELJEV MLADINE, ki deluje: povezovalno, izobraževalno in podporno ter skupaj s CSD identificira najbolj ranljive.

Člani LAT ocenjujemo, da je stanje v občini Trbovlje na področju dela z otroki do 7. leta starosti in njihovimi družinami dobro, tudi odzivi staršev to potrjujejo, saj so storitve in programe ocenili dobro, ne pa zelo dobro ali odlično. Ocenjuje se, da občina ponuja raznovrstne programe podpore in dobro pokriva vsa področja delovanja, ki jih utemeljuje metoda PRIMOKIZ, pri čemer manj naslavlja skupino predšolskih otrok do 4. leta starosti. Zelo izpostavljena s strani staršev je tudi že več let trajajoča stanovanjska politika in opazka glede dotrajanega vrtca, igral, mestnega parka na katere pa se vodstvo Občine odziva in jih naslavlja v kontekstu drugih strategij.

- Strategija razvoja zdravstvene dejavnosti v občini Trbovlje v obdobju 2018-2025
- Strategija razvoja občine Trbovlje za obdobje 2014 - 2022
- Lokalni program za mlade v občini Trbovlje za obdobje 2018-2023

Ker se pozitivni učinki kakovostne predšolske vzgoje kažejo predvsem pri otrocih iz manj spodbudnih okolij in družin z nižjim socio-ekonomskim statusom (OECD 2006 v Rutar 2021), moramo biti pozorni, da se v aktivnosti enakovredno in čim bolj pravično vključujejo vsi otroci. Nedvomno ima vpliv na posameznikov razvoj in akademsko uspešnost v OŠ njegov socialni in kulturni kapital, ki pa ga kakovostno predšolsko okolje lahko okrepi.

5 CILJI STRATEGIJE »DRUŽINAM DZ OTROKI DO 7. LETA STAROSTI PRIJAZNA OBČINA« DO 2024:

1. Ohranitev LAT kot posvetovalnega organa, ko gre za naslavljanje vsebin za družine z otroki do 7. leta starosti

Predlagamo, da se definira posvetovalna skupina, ki sestavlja predstavnike različnih sektorjev: vzgoje in izobraževanja, zdravstva in sociale, ki se sreča najmanj 4-krat letno in ovrednoti področje.

2. Vzporedno z načrtovanjem prenove igrišč, v prenavo umestiti več igral za mlajše otroke oz. igral, ki so lahko v uporabi za vse, tudi otroke s posebnimi potrebami

Predlagamo, da se ob naslednji prenovi igrišč razmisli o načrtovanju INKLUZIVNEGA IGRIŠČA, prostoru, ki omogoča vključujočo igro t.j. igro vsem otrokom, tudi tistim s posebnimi potrebami (npr. ne zgolj gugalnice, ki je namenjena npr. samo invalidom, temveč igrala, ki ga lahko uporabljajo tako otroci s posebnimi potrebami kot ostali).

3. Sistemizacija vsaj 1 delovnega mesta v vrtcu (specialni pedagog ali logoped)

Glede na situacijo in številke – rast števila otrok s posebnimi potrebami in povečevanje potrebe po spec. pedagogu in logopedu (gl. situacijsko analizo) je nujno reševanje kadrovskega izziva tj. zaposlitev specialnega strokovnega sodelavca.

4. Vzpostavitev sodelovanja VRTEC-ŠOLA z vsemi OŠ v Občini, z namenom mehkejšega prehoda v šolo

Po zgledu OŠ Tončke Čeč Trbovlje je vredno spodbuditi tudi druge OŠ k aktivnejšem sodelovanju z vrtcem.

5. Posodobitev ŠOLE ZA STARŠE z vsebinami zdravstvenega, pedagoškega in socialno-varstvenega področja.

V sklopu iniciative PRIMOKIZ je že bilo sprejeto skupno stališče: ZDT, CSD in Vrtca Trbovlje, da obstaja potreba in interes po posodobitvi ŠOLE ZA STARŠE. Ostaja izziv koordinacije posodobitve.

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti
OBČINA TRBOVLJE

Primokiz

 JACOBS
FOUNDATION
Our Promise to Youth

Celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti
OBČINA TRBOVLJE

